

ბული კერძოსამართლებრივი გარიგებების შეცვლის (შედავების) შემთხვევაში, სწორედ სახელმწიფომ უნდა ამტკიცოს კერძო პირთან დადებული გარიგების ნამდვილობა, მისი კანონთან და ზნეობის ნორმებთან შესაბამისობა. აღნიშნული დასკვნა ეფუძნება, სახელმწიფოს, როგორც გარიგების ძლიერი მხარის, ვალდებულებას, განსაკუთრებული პასუხისმგებლობით დაიცვას თითოეული პირის ქონებრივი უფლებები.

თუმცა, აღნიშნული სტანდარტის გათვალისწინებით საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ წინამდებარე საქმეში არ დგინდებოდა სახელმწიფოს მხრიდან უკანონო იძულების განხორციელების ფაქტი. არბიტრის სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებებაში მიცემა, თუნდაც ეს უშუალოდ მოსარჩელის წინააღმდეგ ყოფილიყო მიმართული, არ შეიძლება განიხილებოდეს იძულების დამადასტურებელ მტკიცებულებად, ვინაიდან იგი არის კანონით გათვალისწინებული ლეგიტიმური მოქმედება. ამასთან, ქონებების კომპანიის საკუთრებაში გადაცემის უფლება კერძო არბიტრაჟს კანონის შესაბამისად არ გააჩნდა და ამის თაობაზე აუცილებელი იყო სახელმწიფოს პრივატიზაციის აქტის მიღება, რაც არ მომხდარა. შესაბამისად, საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ქონებების სახელმწიფოსთვის დაბრუნებით მას ზიანი მიაღება.

საკასაციო სასამართლომ ხანდაზმულობის ვადებთან დაკავშირებით განმარტა, რომ ამ ტიპის საქმეებში მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი არის სკ-ის 54-ე და 976-ე მუხლები, რომლებზეც ვრცელდება 10-წლიანი ხანდაზმულობის ვადები.

გოჩა ოყრეშიძე

► 2 – 5/2021

დაუსრულებელი გადაწყვეტილება საალიმენტო დავაში

1. შესაგებლის წარმოუდგენლობისას სასამართლო ვალდებულია საკუთარი ინიცია-

ტივით მიიღოს დაუსრულებელი გადაწყვეტილება. შესაგებლის წარმოუდგენლობისას სასარჩელო მოთხოვნის დაკმაყოფილებისათვის კი აუცილებელია სარჩელში მითითებული ფაქტები სამართლებრივად ამართლებდეს მოთხოვნას.

2. არსებობს პრეზუმფცია, რომ სასამართლოს კანცელარიის მიერ დალუქულ კონვერტში მოთავსებული სარჩელი და თანდართული მასალები მოპასუხეს სრულად ჩაბარდა, თუკი იგი არ დაადასტურებს მათ არასრულ მიღებას.

3. ალიმენტის დაკისრებისათვის არ არის საკმარისი ზოგადი მითითება მოპასუხის შემოსავლებზე, აუცილებელია მოსარჩელემ კონკრეტული მტკიცებულებებით დაადასტუროს მოპასუხის შემოსავლების ოდენობა. ამგვარი მითითების არარსებობისას მიიჩნევა, რომ სარჩელში მითითებული ფაქტები არ ამართლებს სასარჩელო მოთხოვნას.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სსკ-ის 232¹ მუხლი, სკ-ის 1214-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 29 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-103-2020

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა მეუღლის წინააღმდეგ განქორწინების და მისთვის ალიმენტის დაკისრების მოთხოვნით. მოსარჩელის განმარტებით, მოპასუხესთან რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფებოდა 2016 წლიდან, თანაცხოვრების პერიოდში კი შეეძინათ ერთი შვილი. მხარეები ერთად დიდი ხანია აღარ ცხოვრობენ და მათ შორის ურთიერთობა იმდენად დაძაბულია, რომ შეუძლებელია მისი გამოსწორება. მოსარჩელის მითითებით მოპასუხე შვილის რჩენასა და აღზრდაში მონაწილეობას არ იღებს, ამიტომაც მოითხოვს არასრულწლოვანი შვილის სასარგებლოდ სარჩელის აღძვრიდან

მის სრულწლოვანებამდე თვეში 400 ლარის მოპასუხისათვის დაკისრება.

მოპასუხემ სარჩელზე შესაგებელი არ წარადგინა, რის გამოც ქუთაისის საქალაქო სასამართლომ მიიღო დაუსწრებელი გადაწყვეტილება მოთხოვნის სრულად დაკმაყოფილების თაობაზე. საქალაქო სასამართლომ, ასევე, უარი განაცხადა საჩივრის საფუძველზე დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გაუქმებაზე.

თუმცა დაუსწრებელ გადაწყვეტილებაზე წარდგენილი საჩივარი დააკმაყოფილა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლომ. სააპელაციო სასამართლომ ყურადღება რამდენიმე გარემოებაზე გაამახვილა. პირველ რიგში, მოპასუხისათვის გადაცემული სარჩელი არ იყო მოსარჩელის მიერ ხელმოწერილი. ამასთან, მოსარჩელეს სარჩელში არ მიუთითებია მოპასუხის რეალური მატერიალური შემოსავლის შესახებ და ზოგადი მითითებით შემოიფარგლა, რომ მამა დასაქმებულია, რასაც მოწმეთა ჩვენებებით დაადასტურებდა. სკ-ის 1214-ე მუხლის საფუძველზე ალიმენტის ოდენობის განსაზღვრისას სასამართლოს უპირველესად შესაფასებელი გარემოებებია: შვილების აუცილებელი მოთხოვნები და მშობლის რეალური მატერიალური მდგომარეობა. თუ მოსარჩელე სარჩელში მიუთითებდა როგორც ერთ, ისე მეორე გარემოებაზე, სარჩელი სამართლებრივად დასაბუთებულად ჩაითვლებოდა, თუმცა, კონკრეტულ შემთხვევაში, მოსარჩელემ არც შვილის აუცილებელ მოთხოვნებზე მიუთითა (ის შემოიფარგლება მხოლოდ საარსებო მინიმუმზე მითითებით) და არც მოპასუხის რეალურ მატერიალურ შემოსავლებზე, რაც აუცილებელი იყო ალიმენტის ოდენობის განსაზღვრისას. სააპელაციო სასამართლომ სსკ-ის 232¹ მუხლზე მითითებით განმარტა, რომ დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანა შესაძლებელია, როდესაც სახეზეა ერთდროულად სამი წინაპირობა: 1) მოპასუხეს ჩაბარდა სარჩელი თანდართული მასალებით სსკ-ის 70-78-ე მუხლებით დადგენილი წესით; 2) არ არსებობს სკ-ის 215 III მუხლით გათვალისწინებული შესაგებლის წარუდგენლობის საპატიო გარემოებები; და 3) სარჩელში მითითებული გარემოებები იურიდიულად ამართლებს სასარჩელო მოთხოვნას. სასამართლოს შეფასე-

ბით, წარმოდგენილ სარჩელში მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები მოცემული შედეგის (ანუ 400 ლარის დაკისრების) სამართლებრივ შესაძლებლობას არ იძლეოდა. ასეთ შემთხვევაში, სასამართლოს უნდა დაენიშნა სხდომა, რის შესახებაც მხარეთათვის ეცნობებინა სსკ-ის 70—78-ე მუხლებით დადგენილი წესით, სხდომაზე მოესმინა მოპასუხის მხოლოდ სამართლებრივი მოსაზრებები სასარჩელო მოთხოვნასთან დაკავშირებით, რაც მოცემულ შემთხვევაში არ მომხდარა.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საქართველოს უზენაესი სასამართლო ნაწილობრივ არ დაეთანხმა სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას. კერძოდ, საკასაციო სასამართლოს შეფასებით, შესაგებლის წარმოდგენლობის შემთხვევაში დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანა არ არის დამოკიდებული სასამართლოს დისკრეციაზე, არამედ მას იმპერატიულად ადგენს სსკ-ის 232¹ მუხლი. ამას სასამართლო საკუთარი ინიციატივით აკეთებს და მას არ ესაჭიროება მხარის შუამდგომლობა. მოთხოვნის დაკმაყოფილებისათვის კი, დამატებით, აუცილებელია მითითებული ფაქტები სამართლებრივად ამართლებდეს სასარჩელო მოთხოვნას.

მოცემულ შემთხვევაში, მონინალმდევე მხარე დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გაუქმებას ითხოვდა იმ საფუძველით, რომ ხელმოუწერილი სარჩელი ჩაბარდა და სხვა რაიმე მტკიცებულება, რაც სარჩელში იყო მითითებული, ასევე სარჩელს არ ერთვოდა გზავნილი შესაგებლის წარდგენის შესახებ. ამასთან დაკავშირებით საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მოსარჩელისათვის სასამართლოს კანცელარიის შესაბამისი მოხელის მიერ სარჩელისა და თანდართული დოკუმენტების, მათ შორის, შესაგებლის წარმოდგენისათვის ვადის განმსაზღვრელი გზავნილის გადაცემა ხდება დალუქული კონვერტით, სწორედ ამიტომ არსებობს პრეზუმფცია იმისა, რომ სასამართლოს კანცელარიის შესაბამისი მოხელის მიერ მოსარჩელის წარმოდგენისათვის მოპასუხისათვის ჩასაბარებლად გადაცემულ გზავნილს თან

ერთვის როგორც სარჩელი და თანდართული მასალები, ასევე - შესაგებლის წარმოდგენისათვის ვადის განმსაზღვრელი გზავნილი. აღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მოწინააღმდეგე მხარის ზეპირსიტყვიერი მითითება, რომ სარჩელის არ ერთვოდა მასში მითითებული მტკიცებულებები და შესაგებლის წარმოდგენისათვის ვადის განმსაზღვრელი გზავნილი, ვერ გააბათილებს დასახელებულ პრეზუმფციას.

საკასაციო პალატამ განმარტა, რომ მოპასუხისათვის ხელმოწერელი სარჩელის ჩაბარება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველს არ ქმნის, ვინაიდან მოსალოდნელი უარყოფითი რისკის თავიდან ასაცილებლად, მოპასუხის პასიური დამოკიდებულება - მიემართა სასამართლოსათვის და გაერკვია მოცემულ საქმეზე შესაგებლის წარმოდგენისათვის განსაზღვრული ვადა, გონივრულობისა და წინდახედულობის სტანდარტს ეწინააღმდეგება, შესაბამისად, მოპასუხე მეტი წინდახედულების გამოჩენის შემთხვევაში თავიდან აიცილებდა მის წინააღმდეგო სამართლებრივ შედეგს - დაუსწრებელ გადაწყვეტილებას, რაც მას არ გაუკეთებია, მით უფრო, როდესაც მას სარჩელი და თანდართული მასალები ჩაბარდა.

საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ სარჩელში მითითებული ფაქტები არ ამართლებდა ალიმენტის დაკისრების მოთხოვნას. სასამართლოს განმარტებით, ალიმენტი არ უნდა ატარებდეს ფორმალურ ხასიათს. მისი დაკისრებისას სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს როგორც ბავშვის საჭიროებები, ისე მშობლის ფინანსური მდგომარეობა. სარჩელში მხოლოდ ზოგადი მითითება მშობლის შემოსავლის თაობაზე კი არ ქმნის ალიმენტის ოდენობის განსაზღვრის და მისი მოპასუხისათვის დაკისრების წინაპირობებს.

გორჩა ოყრეშიძე

► 3 – 5/2021

სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება

1. სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ფაქტობრივი ზიანი და მიუღებელი შემოსავალი ექვემდებარება ანაზღაურებას. ზიანში არ მოიაზრება უფლების დროებითი შეზღუდვა, რაც სარჩელის უზრუნველყოფის მიზანია.

2. სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზიანი ანაზღაურდება იმ პროპორციით, რომლითაც არ დაკმაყოფილდა სასარჩელო მოთხოვნა.

3. ფულადი ვალდებულების დარღვევისას ივარაუდება, რომ კრედიტორს მიაღდა ზიანი და იგი განსაკუთრებულ მტკიცებას არ საჭიროებს.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სსკ-ის 199 III მუხლი, სკ-ის 411-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 11 თებერვლის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-115-2020

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მხარეთა შორის დაიდო სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება. მოსარჩელემ მოპასუხეს ასესხა 114,260 აშშ დოლარი, რის უზრუნველსაყოფადაც იპოთეკით დაიტვირთა მოპასუხის საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ბინა. ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო მოსარჩელემ განცხადებით მიმართა ნოტარიუსს და მიიღო სააღსრულებო ფურცელი, რომელიც ითვალისწინებდა როგორც ძირი თანხის, ისე პროცენტისა და პირგასამტეხლოს მოპასუხისათვის დაკისრებას, ხოლო იპოთეკის საგანი მიექცა აღსასრულებლად. მოპასუხემ ნოტარიუსის სააღსრულებო ფურცელი სასამართლოში გაასაჩივრა და საბოლოო გადაწყვეტილებით სააღსრულებო ფურცელში მითითებული თანხის ოდენობა შემცირდა.